

Çətin anlaşılan söz və ifadələr üçün cildin sonuna lüğət əlavə etməyi münasib görmədik. Əvvəla, hər dəfə mütaliəni kəsərək lüğətə baxmaq oxucu üçün çətin, ikincisi, bəzi sözlərin bir çox mənası içindən məhz hansının nəzərdə tutulduğunu təyin etmək bəzində oxucu təəddüddə qala bilər. Çətin anlaşılan söz və ifadələrin necə başa düşülməli olduğunu mətnin içində kvadrat mötərizədə göstərdik. Bu halda, kvadrat mötərizədəki sözlər normal mətndən daha kiçik şriftlə verilmişdir. Məsələn: “...xəstəliklərin bittamam rəf”inə [tamamilə aradan qaldırılmasına] qədər...” Qəzetdəki mətndə səhvən buraxılan sözləri də kvadrat mötərizə içində əlavə etdik. Bu halda, kvadrat mötərizədəki sözlərlə normal mətnin şrifti eynidir. Məsələn: “...Xarici [İşlər] nazirinin...”

Hər nömrədən sonra əlavə edilən “Qeyd və şərhlər”də, oxucular üçün faydalı məlumatlar yer alır. Qəzetdəki mürəttib xətalardan bəziləri (xüsusilə əhəmiyyətli olanları) də burada göstərilmişdir. Əlbəttə, bütün xətalara göstərmək lazım və mümkün deyildi. Xüsusilə Birinci Dünya müharibəsində Qərbi cəbhəsi xəbərlərində keçən toponimlər qəzetdə demək olar ki, həmişə səhv yazılmışdır. Bu toponimlər mümkün qədər bərpa edilmiş, eləcə də “Adlar göstəricisi”nə əlavə edilərkən, toponimin aid olduğu dildəki yazılışı da verilmişdir.

Şeir parçalarında rastlanan çətin anlaşılan söz və ifadələrin lüğəti də “Qeyd və şərhlər” bölməsində verilmişdir.

Cildin sonunda “Adlar göstəricisi” verilmişdir. Mətdəki bütün şəxs, yer, dövlət, xalq, qurum, idarə, təşkilat, şirkət və s. adları, hətta bəzi xüsusi terminlər “Adlar göstəricisi”nə daxil edilmişdir.

Mehdi Gəncəli

Azad Ağaoğlu

Bazar, 1 iyun 1919-cu il, nömrə 192

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səneyi-dəvamiyyəsi. Yekşənbə, 2 ramazanül-mübarək sənə 1337. 1 həziran 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 30 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 25 rublə, 2 aylığı 45 rublə, 3 aylığı 60 rublə. Elan fiatı: birinci səhifədə sətri 4 rublə, axırncı səhifədə sətri 3 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 2 rublə.

AUKSION SALONU “ZARYA” VƏ KOMPANIYA

Bu gün auksionnu torq [hərrac] təyin olunubdur. Çadrovı və Mariinski küçələrin küncündə, nömrə 195/42.

8790

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]

Azərbaycan Cümhuriyyətinin Ziraət və Miri Əmlak Nəzarətindən [Əkinçilik və Dövlət Əmlakı Nazirliyindən]

Mövcud olan torpaq və əmlakla dövlətin etdiyi yolda müamilə edə bilməsinə müşkülət çıxara biləcək alış-verişə yol verməmək qəsdilə indiki halda belə Azərbaycan üçün hökmünü saxlamaqda olan qərarəddə mövcubincə [əsasında] – ki onu Zaqaqaz Komissarlığı 1918-ci il fevralın 23-də ittixaz [qəbul] etmişdir – şəhər xaricindəki torpaq mülklərinə, meşələrə, sulara və yerin içinə sahiblik haqqı vəz etmək və ya bu haqqı özgəsinə nəql etmək, bunları rəhn və girov qoymaq və ya bunlara aid başqa hüquq təsis etmək üçün yapılacaq sənədat və qəbalələrin cərəyanı müvəqqəttən təxir və tövqif olun-

muşdur [dayandırılmışdır]. Bu qərarəddəndə murad o idi ki, torpağa və yuxarıda göstərilən o biri məmələklərə [sərvətlərə] təsərrüf [maliklik] haqqının bir əldən özgə ələ rəsmi sənəd və qəbalələrlə keçməsinə mane olmaqdan başqa, qeyri-mütəhərrik əmvalın [daşınmaz malların] xudmani yolda da [rəsmi dövlət nümayəndəsinin iştirakı olmadan, vətəndaşların öz aralarında imzaladıqları sənədlərlə] əldən-ələ keçməsinə mümkün dərəcədə mane olmaq.

Halbuki Ziraət və Miri Əmlak Nəzarətinə məlum olmuş ki, axır vaxtlarda Azərbaycanın kənd əqsamında [kənd yerlərində] mülk sahiblərinin öz mülklərini ya həmişəlik və ya müvəqqəttə surətdə kəndlilərə və ya başqa əşxasa [şəxslərə] qisim-qisim qeyri-rəsmi və xudmani sənədlər və müahidələr mövcubincə [müqavilələr əsasında] verdikləri kəsəttə üzrə [əksər halda] vüqu bulmuşdur. Torpaqlara sahib olmaq haqqını özgəsinə nəql etmək üçün icra olunan bu müamilələr qanun hökmündən sovuşmaq qəsdilə yapılmışlardır. Bu növ müahidələr gələcək Müəssislər Məclisinin və hökumətin icraatının azadlığına hədd çəkəmməz və torpaq məsələsinin gələcəkdəki həlli za-

manında bu növlə intiqal edən [əldən-ələ keçən] torpaqlar üçün və ya müamilələrdə bulunmuş adamlar üçün heç bir imtiyaz vermədikləri halda, ancaq əhalini nəfsiz [faydasız] zərərlərə düçar eyləyər.

Yuxarıda bəyan olunan əhvalar Ziraət Nəzarətini ona sövq eyləyir ki, Azərbaycan kənd əhalisini mütənəbbəh [ayıq-sayıq] eyləsin, qəflətdən oyatsın ki, bunun-onun mülkü olan yerlərin satın almasından və ya uzun müddət üçün icarə eyləməsindən ictinab etsinlər [saqınsınlar] və kənd əhalisinə desin ki, onların həqiqi mənfəətləri onu təqaza [tələb] eyləyir ki, torpaq xüsusunda öz əhvallarının yaxşılaşacağına kamali-xatircəmliliklə muntəzir olsunlar. Azərbaycanda torpaq tənzimatı [islahatı] icra olacaq və bu icra o yaxşılıq hüsula gətirəcəkdir. Bu tənzimatın tezliklə icrapəzir olması üçün dövlət təlaş etməkdədir.

*Ziraət və Miri Əmlak naziri:
[Aslan bəy] Qardaşov*

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

İngiltərənin məlumatı-rəsmiyyəsi

İngilis aeroplanlarının Fort-Aleksandrovska üzərində etdikləri kəşfiyyatdan anlaşılıb ki, mayın 25-də Fort-Aleksandrovska bolşevik flotu çəkilib. Körpünün yanında bir torpedo və digər bolşevik gəmilərinin qərq edildiyi kəşf edilmişdir. Dərya kənarı yaxınlığında düşmənin üç müsəlləh [silahlı] ticarət gəmisi yandırılıb qərq edilmişdir. Bir az dəryanın dərini yerində digər iki paroxod qərq edilmişdir. Hərçənd aeroplanlar çox aşağıdan seyr edib bunları tanımaq istəmişsə

də, amma bununla bərabər məlum olmamışdır. Mayın 26-da olan təkrari kəşfiyyatdan yuxarıda zikr edilən fəqərələr [hadisələr] təsdiq edilmişdir. Yəqinlik həsil etmək üçün aeroplanlar çox aşağıdan gəzirmişlər. Qərq edilmiş paroxoda bomba atmışlardır. Fəqət məlum olmuşdur ki, bu paroxodların hər komandası çıxmışdır. Müharibə zamanında iki ingilis gəmiləri yüngül surətdə zədələnmişlərsə də, fəqət dərhal müəmmər [təmir] edilib şimdi həman paroxodlar hər bəhalına gətirilmişlərdir.

Port-Səid - Süveyş kanalının əməlləri [fəhlələri] mayın 13-də tətillənib məvaciblərinin artırılması və iş müddətinin əskilməsini tələb etmişlərdir. Bu kanala əlaqəsi olan bütün müəssisələrin də əməlləri tətillənmişlərdir.

Kopenhagen - Latş dəstələri tərəfindən Riqa işğal edilmişdir. Orada olan bolşevik komissarlarının əksəri atılmaqla edam edilmişlərdir.

Kopenhagen - Peştədən xəbər verilir ki, rumınların yürüşü davam edir. Aprelin 29-dan bütün cəbhə boyu Tisadan Marosa qədər qoşunlar irəliləyirmiş. Gecə bolşeviklər tutduqları yerlərini təxliyə etmişlərdir.

Bolşeviklər Sibiryada

Vladivostokdan xəbər verilir ki, bolşeviklər Sibirya dəmiryolunun Krasnoyarskdan əlaqəsini kəsmək istəyirlər. Dəmiryolu Sibirya və çex qoşunlarının güclü dəstəsi tərəfindən mühafizə edilir. Teşed Və Qurt yanında müharibə davam edir.

Rotterdam - “Atreus” paroxodu ilə Çin məmləkətindən nəfə edilmiş [qovulmuş] olan birinci nemes qruppası varid oldu [gəldi]. Bunlar 270 nəfərdən ibarət olub, Almaniyaya əzimət edirlər [qayıdırlar].

- Murmanda bu yaxında bolşeviklər məğlub olduqlarına görə, onlar öz komandirlərini təbdil etmişlərdir [dəyişdirilmişlər]. Dvina nəhri boyunda Müttəfiqlər əsir və bir neçə mitralyoz qənimət almışlardır. Vaqa cəbhəsində bolşeviklərlə Müttəfiqlər arasında olan müharibədə bolşeviklərdən külli əsir və bir çox silah qənimət alınmışdır.

- Fin qoşunları və Müttəfiqlər Petrograd üzərinə hücum edirlər.

London - Əhvali-ümumiyyə yaxşılaşmışdır. Port-Səiddə tətillənən işə başlamışlardır. İskəndəriyyədə dəxi tətillənən işə başlayacaqları gözlənilir.

SÜLH ƏTRAFINDA

Amerika və İtaliya

İtaliya sülh mürəxxələrinin [nüməyəndələrinin] rəisi Orlando, Klemanso və Lloyd Corc naminə yazdığı məktubunda İtaliya mürəxxələrinin Parisi tərk etdiklərini bəyanla deyir ki, İtaliya mürəxxələrinin Konfransda çalışmaları artıq mümkün deyildir. Zira Vilson o zaman işə müdaxilə eylədi ki, italyanlar küdurətin qaldırılmasına var qüvvələri ilə çalışırdılar. İtalyanlar istəyirdilər ki, Amerika ilə sazişə gəlsinlər. Fəqət Vilsonun hərəkəti buna mane oldu.

Məktubda Orlando İngiltərə və Fransanın xeyirxahlığına qarşı izhari-məmnuniyyət edir.

Məktubun axırında əlavə edir ki, bu işdən hasil olacaq hər bir hadisəyə Vilson məsul olacaq. Amerika əhalisi Vilsonun İtaliyaya bağışladığı manifestə görə məsul tutulamaz, hər bir günah Vilsondadır.

Kiao-Çao məsələsi

Paris - Üçlər Şurası Kiao-Çao məsələsinin həllini Şərq işlərinə baxan komitənin mülahizəsinə vəgüzar eyləmişdir [tapşırılmışdır].

- Hərbiyyə Nəzarəti xəbər verir: Sülh müahidəsinə [sazişinə] almanların vəziyyəti naməlum olduğundan və nəticədə hərbin başlanacağı ehtimal tutulduğundan general Perşinq Fransadan çıxmayır. Ona görə də generalın London səfəri təxir edilmişdir.

- Almanlara verilmiş olan müahidənin eyni gələn həftə Avstriyaya təqdim ediləcəkdir.

- “Berliner taqebblatt” qəzetəsi yazır ki, alman Milli Məclisi məxfi heyəti bir əks-təklif hazırlayır. Bu təklifi mayın 27-də Versalda Müttəfiqlərə təqdim edəcəkdir.

- Çemberlen Avam Kerasında demişdir ki, İngiltərə müharibənin ibtidısından [başlanğıcından] mart ayının 31-dək müharibəyə 1 milyard 700 milyon ingilis lirəsi sərf eyləmişdir.

QƏZETƏLƏRDƏN**Könüllülər Petrovskda**

Seşənbə [çərşənbə axşamı] günü “Feniks” paroxodu ilə Petrovskdan [Mahaçqaladan] varid olmuş [gəlmiş] bir şəxsin dediyinə görə, Petrovskda mülki işlər idarəsinə Könüllü ordu tərəfindən polkovnik İretski təyin edilmişdir. Əmələ hərəkətinin başçıları həbs edilmişlərdir. Şəhər qoşunla doludur. Əhalinin bu günlərdə Könüllülər tərəfindən silah altına alınacağı şayə olmaqdadır [şayiəsi yayılmaqdadır]. Dağıstan hökumətinin agentləri bəziləri Şuraya, bəziləri isə başqa yerlərə əzimet etmişlərdir [getmişlər]. Könüllülərə heç bir mümaniət [müqavimət, maneçilik] edilməmişdir. Biləks [əksinə], onlara hər bir cəhətdən müavinət [kömək] edilmişdir.

- Mayın 29-da Aşqabaddan varid olanların [gələnlərin] rəvayətinə görə, Mərv şəhəri Şura qoşunları tərəfindən işğal edilmişdir. Mərvdə olan burjuylar var-yoxlarını buraxıb qaçmışlardır. Mərv yaxınlığında olan Tecen dəxi bolşeviklər əlindədir.

Mərv və Kuşkanın işğalı

Türküstanda Şura qoşunlarının başlamış olduqları hücumları müvəffəqiyyətli olmuşdur. 21 mayda şiddətli müharibədən sonra bolşeviklər Bayraməlini işğal etmişlərdir. Orada külli silah qənimət alınıb və bir çox əsir tutulmuşdur. Mayın 23-də isə Mərv şəhəri bolşeviklər tərəfindən işğal edilmişdir. Şura qoşunları müvəffəqiyyətli surətdə Aşqabad üzərinə yürüş edirlər. Şura qoşunları tərə-

findən Kuşka mövqifi də [stansiyası da] işğal edilmişdir. Orada inqilab komitəsi təşkil edilmişdir. Beloqvardiya [Ağ qvardiya] qoşunları və sərvətlilər Seraxsa çəkmişlərdir.

- Bolşeviklər Moskvada olan burjuylar üzərinə 2 milyon rublə təminatı-hərbiyyə qoymuşdur. Bu vaxta qədər burjuylar 900 min rublə bolşeviklərə vermişlərdir.

Rusiya haqqında Dördlər Şurası

Dördlər Şurasının bugünkü iclasında qərar qoyulmuşdur ki, Məclisi-Müəssisən çağırılmasına və təzə təşkil edilən hökumətlər üçün Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər Cəmiyyəti] tərəfindən təyin edilən sərhədlərin etirafına [qəbul və təsdiq edilməsinə] razı olub, bolşevik hökuməti olmayan hökumətlər təsdiq edilsin. Bu qətnamə hərbi müavinət tələb etməyib, onu rədd etməyir. Qəti tərz-i idarə bərpa edə biləcək Məclisi-Müəssisənin dəvətinə razı olan Kolçak və ya başqa hökumətin etiraf edilməsini tələb edir. Bu qətnamə, Parisdə olan Rus Siyasi Müşavirəsinin hazırladığı qətnamə həmçinin əksəriyyətin razılığına mütabiqdir [uyğundur].

İSTANBUL XƏBƏRLƏRİ

On iki gün qabaq İstanbuldan çıxıb dünən Bakıya gələn bir türk xanımı mühərrirlərimizdən birinə aşağıdakı məlumatı vermiş:

- Kabinə düşürüldü. Təzə kabinənin

MİSİR HADİSƏLƏRİ

Lordlar Kerasında Misirdə vəqə olan hadisələr barəsində Rəisi-vükəla [Baş nazir] lord Kerzon məlumat verərkən demişdir:

Əvvəlkinə nisbətən Qahirədə xətrə [təhlükə] bir az yüngülləşmişdir. Qahirədə nümayişçilər vüsətsiz miqyasda idilər. Nümayişdə tələbələr iştirak etmişlərdir. Hakəza [eləcə də] üsyançılarla saldatlar arasında vəqə olan müsadimədə də [toqquşmada da] bunlar iştirak etmişlərdir. Fəqət ələlümum Qahirədə və İskəndəriyyədə sakitlik vardır. Biləks [əksinə], ətrafda dəhşətli üsyan əmələ gəlmişdir. Gərək Qahirənin, gərək [Misirin] yuxarı və gərək aşağı hissələrinin qaragüruh[u] müəyyən plan üzərinə hücum edirmiş. Və bundan anlaşılır ki, asilər əvvəlcədən hazırlanmışdılar. Dəmiryolları təxrib edilib, teleqraf dirəkləri sındırılıb, bir neçə dəmir yol mövqifləri [stansiyaları] yandırılmışdır.

Hal-hazırda Qahirə ilə İskəndəriyyə arasında dəmiryol tərəddüdatı [gediş-gəliş] başlanmışdır. Əvvəlkinə nisbətən dəmiryol tərəddüdünün təxiri azalmışdır. Qahirə ilə Tanta arasında teleqraf müxabirəsi [xəbərləşməsi, əlaqəsi] başlanmışdır. Fəqət Qahirənin yuxarı hissəsi ilə Qahirə arasında dəmiryol tərəddüdatı kəsilmişdir. Zira Vasta və digər yerlərdə dəmiryol xətti təxrib edilmişdir. Poçta-teleqraf müxabirəsi aeroplan və simsiz teleqraf vasitəsilə işlənir.

Axırıncı nümayiş siyasidən ziyadə talan nümayişi idi. Tanta və Zəqaziqdə və digər yerlərdə asilər avropalıların evlərini talan etmişlərdir. Bəzi yerlərdə isə

müxtəlif firqələrdən təşəkkül edəcəyi ehtimalı qüvvətlidir.

- Əhməd bəy Ağaoğlu hələ dustaqdır. Dustaq olanların sayı gün-gündən artır. Dustaq edilmiş ittihadçıların mühakiməsi davam edir.

- İstanbulda fransızlar alçaq və adi rəftarda bulunurlar. İngilislər gedəcəklər. İtalyanlar özlərini yaxşı tuturlar. Əfkari-ümumiyyə [ictimai rəy] hökumətin əleyhindədir. Etilaf [Antanta] hökumətləri əleyhdarlığı isə gün-gündən şiddət etməkdədir.

- Rumlar İzmiri işğal edən gün İstanbul rumları da ikinci dəfə olaraq Ayasofya üzərinə hücum edib oranı zəbt ilə xaç qoymaq istədilər. Lakin Osmanlı və ingilis əsgərləri tərəfindən silah gücü ilə dəf edildilər. Hər iki tərəfdən tələfat var. Paytaxtın İstanbuldan köçürüləcəyi məlum deyil.

- Ənvər paşanın əmisi məşhur Xəlil paşa məiyyətindəki Məhəmməd Rza; Rauf və Əli bəylərlə bərabər Kağızخانədə edam edilmiş imiş. Edam məhəllində onlara hüsn-təvəccöh göstərən İsa bəy namında bir zabıt də oradaca güllələnmiş imiş.

- Hicaz, Suriya və Bağdad ərəbləri oralardakı osmanlıların ingilislər tərəfindən böyük dərəcə təhqir edildiklərini çəkəmməyib, onlara qarşı izhari-nifrət və bunlara səbəb olan erməni propaqandaçılarını da məmləkətlərindən zorla dəf edirlər.

- İstanbulda çörəyin girvənkəsi 6 quruş, şəkərin 30-40 quruş. Çörək vəsiqə ilə 2 quruş. Özgə şeylər də əski qiymətlərinə görə çox-çox ucuzdur.

kəndçilər mülkədarlara qarşı üsyan qalxıbmışlardır. Üsyanlarda bəzi bədəvi hissələri iştirak etdiklərindən dolayı, üsyanlar dəhşətli bir rəng almışdır. Bunlar, yəni bədəvilər qanun tanımayan və daima qarət üçün iğtişaş salmaq istəyən ünsürlərdir. Bunlar son dərəcə gözəl təsil edilmişlərdir [silahləndirilmişlərdir]. Məzuniyyətdən qayıtmış olan bir neçə ingilis əfsərlərini bunlar öldürmüşlərdir. Bu barədə təfsilat gözlənir.

Martın 19-da bədəvilər Fayyumda olan ingilis hissələrinə hücum etmişlərsə də, dəf olunmuşlardır. Şərqiyyədə olan Avstraliya qoşunları da bunların təcavüzlərinə məruz qalmışdır. Sudanda sülh və müsəlmanlıq [əmin-amanlıq] davam edir.

Bu üsyanı yatırmaq üçün bir çox Misir məmurları, Avropa polis nəfəratı ciddi tədbir ittixaz etmişlərdir [tədbirlər görmüşlər]. Xüsusən axırıncılar çox çalışmışlardır. Şimdi anlaşılır ki, müsəlmanların ziyalıları və mədəniləri Misir hadisələrindən çox qəmğindirilər. Bizə dost olan müsəlmanlar bu üsyanın yatırılmasına ciddiyyənlə çalışırlar.

General Allenbi ali komissar təyin edilmişdir. Buna hərbi və mülki bir çox ixtiyarat verilmişdir. Misirdə asudəlik bərpa etmək üçün lazım gələn tədbirləri ittixaz edəcəkdir. Mən şübhə etməyirəm ki, yaxın bir zamanda o, öz vəzifəsini ifa edərək Misir qitəsini hər bir cəhətdən təmin edəcəkdir.

Mən bir mətləbi də sizə andırmalıyam, çünki bu mətləbin anlaşılmaazlığından bəzi sui-təfəhhümlər [anlaşılmazlıqlar] əmələ gəlir. Əlahəzrət kral hökuməti heç bir vaxt Misir vəzirlərindən Zühdü paşa və Adil paşanın İngiltərəyə

gəlməsinə mümaniət [maneçilik] göstərmişdir. Biləks [əksinə], onların İngiltərədə olması bizcə çox mətlubdur [arzu olunandır]. Mən bu iki dövlət xadimlərinə artıq qiymət qoyuram. Çünki onlar müharibə zamanında Misirə və İngiltərəyə böyük xidmətlər göstərmişlərdir. Keçən ilin axırında London səfərlərinin təxir edilməsi barəsində onlardan edilən rica ona görə idi ki, Sülh Konfransının ibtidalarında [başlanğıcında] Misir məsələsini qaldırmaq imkan xaricində idi. Mən yenə təkrar edə bilərəm ki, bu və digər Misir dövlət xadimlərinin İngiltərəyə gəlmələri əvvəldə də və indi də arzu edilən bir hal idi. Zira biz daima bunlarla birlikdə Misir ümuri-idarəsi [idarə işləri] xüsusunda və gələcəkdə Misirin İngiltərə himayəsi altında bulunması məsələsinə dair məşvərətdə bulunmuş[duq]. Fəqət Səid Zahidulla paşa məsələsi büsbütün başqa məsələdir. Hakəza [habelə] şimdiki üsyanı törədən şəxslərin məsələsi başqadır. Bu, dəvət olunmamış, müxtəlif təbliğatda bulunan və məqsədi də ingilisləri Misirdən qovmaq istəyən qeyriməsul şəxslər şimdiki qəmli hadisəni törətmişlərdir.

Bu işlərdə iştirak edən və bu işlərin günahkarı olan şəxslərlə biz mənən məşvərətdə buluna bilmərik. Onların burada bulunması bütün Misir əhalisinə andırdı ki, guya biz Misir müqəddəratını onların özlərinə vəgüzar edirik [tapşırıq] və Misir ümuri-idarəsindən bütün məsuliyyəti üstümüzdən atırız. Bundan əlavə, bunların İngiltərədə bulunması ingilislərlə əsil Misir nümayəndələri arasında olan müşavirəni də müşkül bir vəziyyətə salmış olardı.

CÜMƏ GÜNKÜ MÜHÜM XƏBƏRLƏR

- İtaliya əvvəlki kimi Fiume barəsində öz tələbatında davam edir. Hal-hazırda bu məsələ xüsusunda üzləşməyə ümid azdır. Fəqət bu yolda işləyirlər. Mümkündür ki, bu girdəbdən bir növ çıxıla.

- Helsinqforsdan [Helsinki] “Deyli meyl” qəzetəsinə teleqrafla xəbər verilir ki, Petroqradda dəhşətli yangınlar və patıltılar əmələ gəlməkdədir. Əhali bolşevik hökuməti qarşısına üsyan qalxızıb, Petroqrad küçələrində hökumətlə əməllər arasında qızğın müharibə gedir. Digər mənbələrdən bildirilir ki, Baltik qoşunları Riqanı almışlardır.

- Yekşənbə [bazar] günü Rantsaunun Parisə övdəti [qayıması] gözlənir. Fransızlar zənn edirlər ki, nemeslər hər nə qədər Müttəfiqləri güzəştə məcbur etmək istəsələr də, nəhayət, müahidəni [sazişi] imza edəcəkdirlər.

- Londondan verilən məlumata nəzərən, mayın 16-da Baltik dənizində İngiltərənin “Kurakof” nam kruvazeri minaya toxunmuşdur.

Minsk - Polşa generalı Hallerin saldatları Rusiya cəbhəsinə getməkdən imtina edirlər. Bu yaxınlarda Polşada ümumi səfərbərlik elan ediləcəyindən kəndçilər və əməllər üsyan etmişlərdir.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] Daxiliyyə Nəzarəti ilə etilafa [razılığa] gəlmişdir ki, qaç-

qınları şimdiki məhəllərində [yerlərində] sakin etsinlər. Zira, böyləliklə, onlar ərazidən istifadə etməklə bərabər işsiz daha [dəxi] qalmayacaqlardır.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Qaçqınlar şöbəsinə elam etmişdir [bildirmişdir] ki, Nəzarət məmuru Quliyev kontrol Perşko ilə bərabər Ənzəliyə neft cövhəri [kerosin] aparıb bəzzaziyyə malı ilə mübadilə etsinlər [dəyişdirsinlər].

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Ermənistan islam qaçqınlarının fəna halda bulduqlarına dair məlumat almışdır. Erməni hökuməti onların əhvallarının yaxşılaşdırılması uğrunda heç bir tədbir ittixazına [tədbir görməyə] başlamadığı kimi, başqa-başqa səbəblər göstərərək öz köylərinə köçməyə belə müsaidə verməyir. Müsəlmanlar tərəfindən buraxılmış köylər erməni hökumətinin binagüzarlığı [sərəncamı] ilə məskun edirlər.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Şamaxı şəhərinin yenidən təmiri üçün lazımi miqdarda məccani [pulsuz] taxtışalman buraxılması haqqında Ticarət və Sənaye Nəzarəti ilə etilafa [razılığa] gəlmişdir.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Şamaxı qəzasındakı məkatibin [məktəblərin] fəaliyyətinin təcidi babında [bərpa haqqında] Maarif Nəzarəti ilə etilafa gəlmişdir.

- Kürdəmir mövqifi [stansiyası] ilə Şamaxı miyanındakı [arasındakı] post və teleqraf müxabirətinin [rabitəsinin] layiqi dərəcədə olmadığından Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti müxabirətin təcidi [bərpa] və nizama salınması haqqında Post-Teleqraf Nəzarəti ilə etilafa gəlmişdir.

- Şamaxı nahiyyə müfəttişinə Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti tərəfindən əmr göndərilmişdir ki, təcili surətdə Göyçay qəsəbəsində darüleytam güşadı [yetim-xana açılması] üçün lazımi tədabir ittixaz edilsin [tədbirlər görülsün].

- Şamaxı qaçqınlarının mənzillərinin təmiri məsələsinə Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti işbu məsələnin xüsusi komisiyon tərəfindən həllinədək təxir et-mişdir. Komisiyon yeni Şamaxı şəhəri təmiri üçün yer seçməlidir.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətinə xəbər verilir ki, Şamaxı qəzasında təcili surətdə əmanət kassası və müstəhliklər [istehlakılar] dükanları güşadına [açılmasına] böyük ehtiyac var.

- Şamaxı qəzasında xəstəxana məntəqələri və feldşerlərin artırılmasına dair Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətində ərizi-hal alınmışdır.

- Şamaxı qaçqınları vaxtilə Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətinə müraciətən salamat qalmış mühimmat və əşyalarının sahiblərinə qaytarılması üçün təşəbbüsatda bulunmuşdular. Nəzarət məsələni müzakirədən sonra qaçqınların təşəbbüsatlarına əməl edilməsini təhqi-qərara almışdır. Əşya Nəzarət nümayəndəsinin iştirak və kontrolu altında sahiblərinə qaytarılacaqdır.

XALQ İSTƏYİR

Azərbaycan həyatında öylə anlar var ki, tarix səhifələrinə qeyd olunmağa layiqdir. Biləssə bunlar yalnız Azərbaycan həyatında deyil, sair millətlərin də həyatında görülmüş şeylərdir. Tarixi-məşrutə-

yə [konstitusiyalı üsuli-idarənin tarixinə] baxıldıqda, adətən, iki böyük cərəyan müşahidə edilir:

1) Hürriyyət fikrinin ali siniflərdə doğulub da aşağı təbəqələrə yayılması;

2) Aşağı təbəqələrdə oyanıb da yuxarı sinifdən istənilməsi.

Burası da isbat olunmuş bir həqiqətdir ki, ayıqlığı aşağı təbəqədən başlanmış olan məmləkətlər daha məsud, daha azad və daha müasir bir həyata nail olurlar.

Xoşbəxtənə, Azərbaycan həyatında dəxi bu ikinci cərəyan bütün qüvvəsi ilə müşahidə edilməkdədir. Həyatımızda sevinclə qeyd olunacaq cərəyanlardan birisi də xalq arasında istiqlal fikri və istiqlalı mühafizə çarələrini düşünməkləri və camaatımızın əsgərlik məsələsinə nə nəzərlə baxmasıdır. Quru fəlsəfədən isə, fikrimizi dəlillərlə anlatayım.

Qazax qəzası türkləri sahibi-mənsəb bir zatın hüzuruna gələrək şikayət edirlər.

Aclıqdan mı, bahalıqdan mı?

Xayır!

Camaat şikayət edir ki, Azərbaycanın qoşunu azdır. Onların əsgərliyə yarıyanlarını əsgər almayırlar. Əsgər əvəzinə onlardan pul istəyirlər.

“Əgər bizdən doğruluqla əsgər yığsalar, həpimiz gedəriz və dövlətimizin qüvvəsi neçə qat artar. Amma əsgər istəməyirlər, bədəl yığırlar!” – deyə məmurlardan şikayət edirlər.

İkinci bir şikayət: Suraxanı, Bülbülə, Əmirhacıyan və sair kəndlərin əhalisi kərratla [dəfələrlə] gəlib şikayət edirlər ki, onları əsgər almayırlar. Təqribən 100 nəfərdən 30-nu qəbul edib yerdə qalanla-

rını “sağ-salamat” olduğu halda buraxırlar ki, “get, sən yaramazsan”. Kəndlilər təəccüb edirlər, mütəhəyyir [həyətdə] qalırlar ki, dövlətimizə əsgər lazım olan bir zamanda nə üçün əxzi-əsgər [hərbi çağırış] idarələri böylə edirlər.

Şayani-qeyd fəqərələrin [qeyd edilməyə layiq hadisələrin] ən ümdəsi bunlar da deyildir. Əsil mətləb Bakı dükançılarının bir təşəbbüsündədir.

Neçə vaxt bundan əvvəl Bakı dükançıları məqami-aidinə [aidiyyətli quruma] müraciətlə bütün azərbaycanlıların əsgəri nizam bilməyə ehtiyacı olduğunu bəyanla, kəndliləri dəxi əsgər düşmədikləri halda nizam öyrənmək istədiklərini bildirmiş və onlara məşq vermək üçün müəllim zabitlər istəmişlərdi. Hərbiyyə idarəsi, əlbəttə, bu xahişə laqeyd baxa bilməzdi. Ona görə dükançıların istidasını [xahişini] qəbul edib müəllimlər vermişdir. Bu cümə günündən etibarən Salyan qışlasında [kazarmasında] dükançılar əsgəri məşq almağa başlamışlardır. Eşitdiyimizə görə, birinci gün məşqə 600 adam gəlmişdir və bütün alış-verişçilər hər cümə günü gəlməyə qərar qoymuşlardır. Gələn cümədən, şübhəsiz, bunların miqdarı minləri təcavüz edəcəkdir [keçəcəkdir]. Hətta dükançılar həftədə bir günü az hesab edərək danışırlar ki, mümkün olsa, qabaqdakı kimi hər gün günortadan sonra bir neçə saat dükanları bağlayıb məşqə getsinlər, tainki tez öyrənsinlər.

Bakı dükançılarının bu təşəbbüsü nə qədər gözəl, nə qədər şayani-təqdir [təqdirəlayiq] isə, millətin, camaatın böylə ayıqlığı hökumət məmurları üçün o qədər böyük bir ibrət dərsi olmalıdır.

Ayıqlıq, milli qeydkeşlik və müdafiyyə-milliyə hissənin camaatımızın aşağı təbəqələrində bu qədər geniş və açıq surətdə təzahür və ibrazı [özünü göstərməsi] istiqlaliyyət fikrinin əsil demokratiya [xalq] içərisində nə qədər möhkəm yerləşmiş, kök salmış olduğunu göstərməklə bərabər, istiqlalımızın əbədi payidar olacağına və millət tərəfindən hər vasitə və vəsilə ilə müdafiə və mühafizə ediləcəyinə əsaslı bir dəlildir.

Şayani-təqdir [təqdirəlayiq] odur ki, yazılanlar cümləsində cümə günü məşqdə 65 yaşında bir qoca kişi ilə on bir yaşında bir çocuk da varmış. Allah tövfiq [kömək] versin.

X. İ.

B. T.: Bu dəstəyə daxil olmaq istəyənləri qəbul üçün beş nəfərdən ibarət bir komisiya təşkil edilmişdir. Komisiyanın rəisi İsmayılzadə “Fani” olub, dəftərxanası Tserkovni küçədə 70 nömrəli evdədir. Ehtiyat köüllü yazılmaq istəyənlər məzkur [adı çəkilən] dəftərxanaya səhər saat 9-dan 2-yə, axşam 4-dən 6-ya qədər müraciət edə bilirlər. Telefon nömrəsi 22-28-dir.

KÖHNƏ XƏYANƏTLƏR

18 mart hadisəsindən sonra hüsula gələn anarşi və hökumətsizlik zamanında icra edilən bir çox cinayətlər və bir çox xəyanətlərin iras etdiyi [verdiyi] zərər və ziyan o qədər böyükdür ki, bunları bu gün deməmək, həqiqətən, pək böyük bir xəyanətlə əlaqədar olmaq deməkdir.

Bakının türklər tərəfindən istirdadından [geri alınmasından] sonra Gəncə, Şirvan, Şəki və sair bir çox yerləri gəzdirdim. Bolşevik əlləri ilə viran edilən məmurların qəlbimdə buraxdığı kədər, əmlər qədər kəndi əlimizlə kəndi uyezdimizdə [qəzamızda] edilən xəyanətlər məni məyus etdi.

Möhtərəm qare [oxucu], bilirsiniz ki, anarşi mikrobu altında qalan uyezdlərdən biri də bədbəxt Quba idi. Quba qəzasında kain [yerləşən] Qusari, Şirvanski polkun qərargahı idi. Burada olan qışlalar [kazarmalar], xəstəxanalar, əsgəri depolar, qışlıq və yazlıq əbniyələr [binalar] Azərbaycanın bir çox yerlərində yox idi.

Nikolay hökuməti Dağıstanın qəlbəghını işbu nöqtə ilə daima təhdid edirdi.

Bir çox əsgəri mühimmat və ləvazimat burada olduğu qədər, əmin olunuz ki, Bakının Salyan qışlasında belə mövcud deyildi.

Elani-hürriyyətdə Qubanı buraxıb gədən əsgərlər buradan bəzi əşya çalmaq, götürmək istəmişdisələr də, əhaliyi-məhəliyyə [yerli əhali] tərəfindən şiddətli etiraza düçar olaraq vaz keçmişlərdi.

Bu böyük qışlalar bütün ləvazimatı ilə, bütün mühimmatı ilə millətə qalmışdı. Nə qərib taleyimiz vardır ki, əsgərlər tərəfindən alınıb millətə mal edilən bu qədər şeylərə millət sahib olamırdı. Bütün qaranlıqları, bütün dərinlikləri dırnaqlayan xain əllər bilaxirə [axırda] özlərinə buralarını da cövlanğah edindilər. İki-üç ay sonra qışlalar tam-taqr [bomboş] qaldı. Bu qədər şeylərin birdən-birə yox olması bir möcüzə [ə] kimi nəzərə gəlir.

Yüzlərcə tüfənglər, minlərcə fişəng-

lərdən, pudlarla barıtlardan, top-top mahuclardan, əsgəri araba və faytonlardan qışlada əsər qalmadı.

Təəccüb burasıdır ki, o vaxtın hökuməti bir dəfə olsun bunu aramadı.

Bu gün hər kəs bilir ki, Qusari qışlalarında 2 milyon rubləlikdən fəzlə bir xəyanət edilmişdir. Yerə girmədi, göyə çıxmıdı, əcəba bəs bunlar nə oldu?

Bugünkü ləvazimatı-əsgəriyyəyə olan ehtiyacımız göz önündədir. Burada uzun-uzadı tədqiqat və tətəbböata [ətraflı tədqiq etməyə, araşdırmağa] da ehtiyac yoxdur. Ən qısa təriq [yol] ilə hökumətin bunu araması və əlaqədarından [əlaqədar şəxslərdən] sual etməsi əlzəmdir. Xoşbəxtlik əsəri olaraq vaxtilə Qusari qışlasında çalışan zabidlərdən biri hələ Qubadadır. Qusari qışlasındakı cəhəti-əsgəriyyəyə aid əmval haqqında bir dərcəyə qədər, əlbəttə, bir fikri ola bilər. Ondan sorulsun, o vaxt təşkil edilən Milli Komitə əzalarından [üzvlərindən] xəbər alınsın, təqib edilsin. Həm xainlər kəndi cəzayi-səzalarına [layiqli cəzalarına] çatsınlar və həm bu gün Qusaridə olan əsgərlərimiz bir çox ehtiyacdən qurtarsınlar.

M.

VƏTƏN AYRILIĞI

Yaz idi. Qar yenicə getmişdi. Birinci göyərtilər ötədə-bəridə, daşmış çayların kənarında görsənirdi. Qar çiçəkləri ərimiş qarların altından başlarını qalxırmışlar. Havada yazın dumanlı iyisi hiss edilirdi. Sığırcınlar erkən kəndin ağacları üstündə fişqıraqlayıb ötürdülər.

Neçə gündür ki, mallar çölə çıxmışdılar. Əkin işlərinə baxmaq vaxtı idisə, ancaq kənddə hərəkət görünməyirdi. Deyəsən, bu il əkin əkməyə, birillik azuqələrini hazırlamağa bir kimsənin fikri yox idi. Hamı başqa bir iş məşğul idi, hamı düşüncəli və qüssəli arabaları düzəldirdi. Çöldə çobanların mahnısı eşidilməyirdi. Əvvəllərdə dağları, düzləri götürən, birinci quşlarla səs-səsə verən, qarlı yamaclara söykənib ney çalan çobanların səsi kəsilmişdi. Onlar çomaqlarını yerə tapdalaya-tapdalaya düşüncəli, qəmli gözləri ilə ətrafa baxırdılar. Keçmişlərdə yazın gəlməyinə sevinən qoruqçular bu il yasa batmışlardı. Bu il tək bu kənd üçün yox, başqalarına da böylə dərdli idi. Burada, bu mahalda daha yaşamaq mümkün olmaz. Burası onlara məlum olmayan səbəblərə görə sairələrinə verilib, onları əski yurdlarından, ata-baba torpaqlarından, sevgili vətənlərindən sürürlər, güclə qovurlar. Onların burada yaşamağa daha ixtiyarları yox. Bura başqalarınındır.

Hüseyn əmi erkən arabaları düzəldirdi. Oğlanları evin lazımlı şeylərini arvadlarla bağlayıb hazırlayırdılar. Hamı sakit, bir kimsə danışmır. Hamının ürəyi o birinin fikrini bilir. Hüseyn əminin xəyalını gələcək almışdı. Görəsən, harada yerləşəcəklər? Torpaq necə olacaq? Bu suallara cavab verə bilməyirdi. Ürəyi darılırdı. Çox istərdi qalsın, amma manedirlər. Bir kəlmə – köçməlidirlər. Yoxsa...

Günortada azan çağı camaat məscidə namaza toplaşdılar. Palçıqdan tikilmiş minarəli məscid kəndə görə qiymətli bir bina idi. Hamı namaza gəlmişdi. Hətta uşaqlar da namaza durmamışlarsa da,

həyətdə səbirsiz gözləyirdilər. Minarədən qoca azanın səsi çöllərə və dağlara düşdü. Məscidin içində camaat namazının səsi eşidilirdi. Sonra bitdi.

Molla, ağsaqqallar məşvərət edirlər. Bir azdan sonra kəndin yaşlı qocalarından birisi ucadan üzünü camaata tutub dedi: “Sabah çıxmalıyıq. Ətraf kəndlər çoxdan köçüblər. Tək bir biz qalmışıq. Hərgah tezliklə hərəkət etməsək, halımız pis olacaq, süngü ilə çıxaracaqlar. Kim hazır deyilsə, tələsin.”

Qoca sözünü bitirib başını aşağı saldı. Camaat sakit durmuşdu. Kimsə başını yuxarı qalxırmırdı. Bəli, sabah getməli. Kimsə yerindən tərpəşməyirdi. Hamı mücəssəmə [heykəl] kimi dayanıb nə isə gözləyirdilər. Ürəklərdə çox gizli fikirlər var idi. Kimsə söyləməyə cürət etməyirdi. Bu vaxtda məscidin səkisinə nurani, çox qoca, beli bükülmüş bir adam çıxdı. Əlindəki çomağına təkən verib başını döşünə saldı. Hamı təəccüblə başını qalxıb ona baxırdılar. Bu, kəndin ən qoca, yaşlı sakini Məhəmməd idi. Bunu yaxşıca tanıyırdılar. Kənddə həmsinni [yaşadı] yox idi. Yüzdən artıq yaşı var. Ömründə çox şeylər görmüşdü. Buralar öz millətinin əlində olduğu zaman Məhəmməd cavan idi. Sonra şimaldan sarı gavurlar gəldilər, vətəni əzib millətini avara qoydular. Onda çoxları cənuba, qərbə köçdülər. İndi isə bir başqa kənddən gəlmiş bir millət burada səltənət yapıb, onların burada yaşamağına mane olub, buradan indi məcburən köçməlidirlər. Bundan özünə ağır dərdli, çəkilməyən bir qüssə Məhəmməd əmi bilmədi. Necə ana yurdunu, istəklili vətəni buraxsın? Öylə iş olarmı? O burada yaşayıb, burada

böyüyüb. Bilməm kimsələr gəlib ona buradan köçməlisən deyirlər, təhdid edirlər. Burası tarixi...dir. Məhəmməd əmiyə bu çox ağır gəlirdi. O anlaya bilməyirdi, nə üçün burada yaşaya bilməz? Məgər bura ayrı dövlət olduqda başqa millətlər burada yaşaya bilməzlər? O, başını qalxıb gözlərini ona dikmiş camaata yavaş, ancaq ürəyi yandıran, göz yaşı tökdürən sözlərlə kitab etdi: “Camaat yarın köçməlisiz. Yarın yüzillərlə ata-baba yurdunuzun sairlər üçün buraxıb bilmədiyiniz, görmədiyiniz yerlərə gedirsiniz. Gedin. Tanrı sizi salamat yeni torpaqlara yetirsin. Mən, mən sizlə getməyəcəyəm. Mən burada qalmaq, burada ölmək istəyirəm. Burası kimin olursa-olsun, bura mənim vətənimdir. Bura mənim ata-babamın yurduudur. Elim getsə də, mən burada ondan sonra bir nişanə olaraq qalacağam. Dağılmış elimin yuvasında, boş qalmış məscidində minarəsinə çıxaraq bu qoca, yorulmaz səsimlə Allahu-əkbər deyib, Haqqı çağırıb insan ədalətsizliyini fəryad edəcəyəm. Gedin, mən qalırım!”

O susdu. Kimsə başını qalxızmadı. Hamı dərinədən düşündü. Doğrudan da, ədalətsizlik! Ağsaqqallardan Məhəmməd əmini başa salmaq istədilər ki, burada qalmaq mümkün deyil. Qalsa, pis olar. Yox, məscidimdən, vətənimdən ayrı olmam, cavabını verib qaldı.

Sabahı gün erkən ala-qaranlıqlı Məhəmməd minarəyə çıxıb azan verdi. Batmış, qurumuş sinəsindən yavaşdan çıxan tərənelər xamuş [susmuş, səssiz] kəndə və ətrafa yayılırdı. Sübhün bahar yeli bunları dağlara, daşlara və çöllərə yayırdı. Kəndin əhalisi çoxdan ayaq üstə idi. Hazırlanmış arabalar qoşulmuşdu. Camaat məscidə toplanıb yurdunda axı-

rıncı namazı qıldılar. Məscidin içərisi, dışarı arvadlar, kişilər, uşaqlar, qocalar, cavanlarla dolu idi. Namaz çox çəkmədi. Molla bismillah deyib dışarı çıxdı. Camaat da onun dalınca. Kimi Məhəmməd əmi ilə görüşmək istədisə, ancaq o, minarədən enmədi. “Salamat gedin, yeni yurdunuz Allah yuvası olsun” deyib gözləri yaşarmış, kənddən çıxan arabalara baxdı.

Birinci hərəkətdə arvadlar içində ağlamaq, bayatı səsi eşidildi. Getdikcə artırdı. Deyəsən, bütün kənd sevgili bir kimsəsini basdırdı. Kişilərdən bir neçəsi onlara acıqlanıb sakit olmağı söylədilsə, ancaq özləri də onların halında idilər. Üzlərindən ara-sıra isti damcılar axırdı. Arvadların bayatısını və ağısını, kişilərin qəmlərini, gizli fəryadlarını ancaq buranın əhalisi, Tanrı və ətraf dağlar bildi. Günəşin birinci saçaqları, sərin yel bunları dağıdıb hər yana yaydı. Uzun karvan kənddən uzaqlaşmışdı. Məhəmməd əmi onlara baxıb göz yaşı ilə minarənin məhəccərinə qoyulmuş quru, arıq əllərini islatdı. Qoca yurdunda dağılmış, buraxılmış ocaqları görüb hönkür-hönkür ağlayıb fəryad edirdi.

Bəli, bura da (!) dağıldı. Bəs Məhəmməd əmi necə oldu? Söyləyirlər ki, “başqaları” ora gəldikdə onu zorla daşa basıb yurdundan qovmuşlar. Məhəmmədin istəkli məscidini kilsəyə təbdil edib [çevirib], onun azan verdiyi yerdən çan [kilsə zəngi] asmışlar. Ac, yurdsuz qalmış Məhəmməd ətraf dağlarda kənddən uzaq olmayaraq bir neçə gün dolaşmış həsrətlə ora baxaraq yenə də öz ana yurdunda acından, qüssəsindən öldü.

Rəcəbli

İSTİQLAL BAYRAMI!

Mayın 27-də daha şəhər bayraqlarla müzəyyən edilmişdi [bəzədilmişdi]. Hər kəsdə bir təlaş görülməkdə idi. Paytaxtımızın yuxarı hissələrində belə alaqaqılar qayırlırdı. Küçələr boyu məftullar çəkilərək əlvan fanuslar [fənərlər], rəngbərəng bayraqlar asılırdı.

Türk ətfalı [uşaqları] da işbu bayramın əzəmətini, hörmətini eyicə düşündüyündəndir ki, bir gün əvvəl “rəsmi-keçidə” hazırlanırdılar. Kağız papaqlar, taxta silahlər hazırlanırdı, dalanlarda təlimat yarıldı.

Gözlənilən 28 Mayıs günəşi tülu etdi [doğdu]. Artıq paytaxtın bəzəyi on qat artmışdı. Soqaq boyu aşağı-yuxarı baxacaq evlərdən üçrəngli, hilallı, ulduz nişanlı bayraqların yellənməsi insanın qəlbində fərəh oyadırdı.

Yaşılıqlarla müzəyyən balkonlardan asılmış qiymətli xalılar, ipək örtüklər, “Yaşasın istiqlal!”, “Yaşasın Azərbaycan!” yazılı bayraqlar millətdə ruhu, vətən və millət məhəbbətini layiqincə göstərirdi.

Şamaxı küçəsində bütün ibtidai və başqa şəhər məktəblərinin mütəəllimini [şagirdləri] təcəmmö edirdi [toplaşırı].

Marşrut qərarı üzrə məkatib çocukları buradan Məclisi-Məbusan qarşısına getməli idi. Bazar ipək parçalar, xalılar və rəngbərəng bayraqlarla müzəyyən edilmişdi.

Məclisi-Məbusan bir gün əvvəldən istiqlal libasına müləbbəs olmuşdu [bürünmüşdü]. Damında elektrikdən “Yaşasın istiqlal!” şüarı yazılmış, böyük qapısı üstündə məşhur türk nəqqası Əzim Əzimzadə tərəfindən yazılmış istiqlal emble-

ması elektrik lampaları ilə bəzənmişdi.

İşbu rəsm olduqca mənalı və calibi diqqət [diqqətçəkən] idi. Bir gün əvvəl belə buradan keçənlər biixtiyar durub rəsmə baxır, gözəlliyini və mənidar [mənalı] olduğunu tanımadığı başqa bir tamaşaçıya söyləyirdi.

Rəsmə bütün Azərbaycanın tarixi nümunələri mahiranə bir surətdə təcəmmö etmişdi [cəmləşmişdi]: Qız qalası üzərində üçrəngli Azərbaycan bayrağı, Suraxanıdakı tarixi Atəşkədə, Sentyabr müharibəsində xüsusiyyət almış Yanardağ, digər tərəfdə minarələrində ay-ulduz rəzk edilmiş [sancılmış] Xan məscidlərini tülu etmiş istiqlal günəşi işıqladır, zanbaq kimi istiqlal səmasında Vətən, istiqlaliyyət və məhəbbət nişanı (simvolu) mələk bütün Azərbaycan üzərində üçrəngli, hilal-ulduzlu, “Yaşasın istiqlal” şüarlı bayrağı tutmuş.

Həqiqətən, işbu rəsm şayani-təhsin [bəyənilməyə, alqışa layiq] idi.

Bələdiyyə İdarəsi bayraqlar içində idi. Üzərində bayraqlar, ətrafında bayraqlar, içərisində bayraqlar, bir söz – bayraqlar, bayraqlar. Yaşıl ot, əlvan parçalardan alaqaqılar bəzənmişdi. Soqağa çıxan balkon elektrikli çiraqban edilmişdi. Şəhər bağı və bulvarda da Bələdiyyə İdarəsi tərəfindən alaqaqılar bəzənib hesabsız milli bayraqlar asılmışdı. İçərişəhərdəki bütün məscidlərin minarələri başında milli bayraqlar rəzk edilərək [sancılaraq], elektrikle çiraqban edilmişdi. Xan sarayları üzərində də milli bayraqlar asılmış, məşhur Qız qalası çiraqban edilməmişsə də, üzərində iki böyük bayraq rəzk edilmişdi.

Təzəpir cəməsi çiraqban edilmiş, bayraqlar asılmışdı. Bütün paytaxtdakı mi-

narələr elektrikle tənvir [ışıqlandırılmış], milli bayraqlarla təzyin edilmişdi [bəzədilmişdi].

Dövlət dairəsi, Nəzarətlər [Nazirliklər], xüsusən Daxiliyyə Nəzarəti olduqca qəşəng bəzənmişdi. Bulvardan Daxiliyyə Nəzarətinə baxdıqda ay-ulduza bürünmüş işıqlı, bəzəkli bir qala kimi gözə çarpırdı.

Bulvar qarşısındakı hesabsız bayraqlarla müzəyyən qayıqlar tərpnənərək paytaxtı salamlayaraq böyük bayramla təbrik edirdilər.

Saat 9 radələrində Məclisi-Məbusan qarşısında izdiham, qələbəlik bir dərəcədə idi ki, artıq keçməyə yol tapmaq namümkün idi. Bütün o dairədəki evlərin damları, pəncərə və balkonları tamaşaçılarla dolmuş idi. Damda “qoşazurna” çalınır, qarşıdakı balkonda məşhur tarzən Şirin [Axundov], məşhur xanəndə Cabbar Qaryağdıoğlu çalib-oxuyurdu.

Saat 10 radələrində Mədən dəvairindən [dairələrindən] “Müsavat” və “Hümmət” firqələri tərəfindən təşkil edilmiş fəhlələr bayraq və musiqi ilə gəldilər. “Hümmət” firqəsinin bir çox al və milli bayraqlarla bərabər embleması, “Müsavat”ın bir çox bayraq və embleması aralığı təzyin edirdi. Bir az keçmədən minlərlə məkatib şagirdanı [məktəb şagirdləri] havada kiçik milli bayraqları yelləyərək “Yaşasın” sədalari ilə dairəyə gəldilər.

Ətfalın [uşaqların] səsləri asimana bülənd olurdu. İzdiham da çocuqların sədalarından cümbüşə gələrək “Yaşasın” deyərək onlara qoşuldular. Tam 15 dəqiqə işbu kütləy-əzim[in] [böyük kütlənin] “Yaşasın” sədalari, əl şaqırtları bütün ətrafı gumburdatdı.

Bələdiyyə İdarəsi qarşısından tutmuş Məclisi-Məbusan dairəsi, Parapet, bulvar, dövlət dairəsi tamaşaçılarla xıncaxınc idi. Dəstə-dəstə mini-mini çocuqlar “əntiq” qalpaqlarda, taxta silahlarla, “ağır topxanaları” ilə tam bir əsgər kimi marş oxuyaraq aralığı gəzirdilər.

Birinci Realni məktəbinin şagirdanı üzərində ay-ulduz, Çingiz xanın oxu ipək ilə işlənmiş qiymətli bir bayraq ilə müsəlləh [silahlanmış] olaraq dairəyə gəldilər. Bunlar, həqiqətən, şayani-təhsin və təqdir [alqışlanmağa və təqdir edilməyə layiq] idi. Bunlarda artıq çocuqluq görünməyirdi. Qara gündə əsgər kimi meydanlara çıxacaqlarını bayraqları andırırdı.

Bir az keçmədən “Müsavat”ın bəzəkli avtomobili, türk mürəttiblərinin avtomobili dairəyə gəldi. Türk mürəttibləri, doğrudan da, “əntiqə” bəzəmişdilər. İçərisində iki hürufat [mətbəə hərfləri] kassası qoyulmuş, iki nəfər mürəttib iş əlbisəsində cümlə yığır, digərisi bağlayır, digərisi üzünü rəngləyir, daha digərisi çap edərək ətrafa atırdı.

Bu sırada “Yaşasın” sədalari əl şaqırtlarına qarışaraq yenə ətrafı tutdu. Rəisi-vükəla [Baş nazir] həzrətləri Məhəmməd Əmin Rəsulzadə əfəndi ilə avtomobildə təşrif gətirdilər. Xalq bunları salamlayır, alqışlayırdı.

Bir az keçdikdən sonra Məclisi-Məbusan qarşısında Məhəmməd Əmin Rəsulzadə cənabları kürsiyi-xitabətə çıxaraq xalqın alqışları altında bir nitq irad edərək [söyləyərək] camaatı milli böyük bayram və bəxtiyarlıqla təbrik etdi:

“Bizim düşmənlərimiz, azadlıq və istiqlaliyyətimizi gözləri görməyən rəqiblərimiz deyirlər ki, Azərbaycan istiqlaliyyə-

tini xanlar, bəylər elan etmişlər, xalq onu istəməyir. İştə, camaat, bugünkü izdiham, bugünkü başsağət [şadlıq, şənlik]! İstiqlaliyyətin xanlar deyil, bəylər deyil, xalq tərəfindən elan edildiyini düşmənlərimiz artıq görsünlər.”

Xalqın alqışı altında nitqinə xitam verdi. Ondən sonra başqa natiqlər də nitq etdilər.

Mühərririn [yazıcılar, qəzetçilər] tərəfindən Xəlil İbrahim cənabları gözəl bir nitq irad edərək bayramın əzəməti, tarixi bir vaqeə olduğu üçün Azərbaycan tarixi səhifələrində xüsusi bir yer tutacağını qeydlə xalqı təbrik etdi.

Realni məktəbi qarşısında qoyulmuş digər bir kürsüdən Əbilov cənabları fəhlə və kəndçilərə müraciətən nitq irad edərək, istiqlaliyyətimiz düşmənləri əleyhinə var qüvvə ilə getməyi təbliğdən sonra təbrik etdi.

Sonra Süleyman Nuri, Ağzadə və bir çox fəhlə nümayəndələri nitq irad etdilər.

Bu sırada Hacıbəyli müdiriyyəti Türk Aktyorları İttifaqı tərəfindən təşkil edilmiş əski türk tarixini müməssil [təmsil] edər bir heyət xalqın şiddətli alqışları arasında Məclisi-Məbusan dairəsi qarşısında əxzi-mövqə etdilər.

Ən qarşıda türklərin ulu saları [sərkərdəsi, başçısı] Çingiz xan, sonra Teymurləng, İran şahlarından Şah Abbas, ali-Qacardan [Qacar xanədanından] birinci Bakını fəth etmiş Ağə Məhəmməd şah Qacar, Bakı, Şəki, Gəncə, Quba, Şirvan xanları və qeyrə, atlar üzərində tarixi əlbisə və qrim ilə isbatı-vücut [iştirak] edirdilər.

Bəzənmiş bir avtomobildə Azərbaycanlı qadın qiyafələrində aktrissalar

xoru, digər bir avtomobildə aktyorlar xoru, vaxtilə Qafqazıyanı istila etmiş əski ərəb qiyafələrində müsəlləh [silahlı] atlılar və qeyrə... İşbu simalar miyanında [arasında] ən calibi-diqqət bir sima daha görüldü. Bu sima bütün qafqaziyalıların qəlblərini qanla doldurur, mazini [keçmiş] bütün varlığı ilə mücəssəm edir, qadınları ağladır, gənclərin ruhlarını yüksəldir, onlarda arslanlıq, qəhrəmanlıq oyadırdı. Bu sima Qafqazıyanın hürriyyəsinin işıqlı ulduzu, məğrur, mütəkəbbir qalalarının gen qanadlı tərlandı Şeyx Şamil həzrətləri idi. Guya işbu simayimüəzzəm [böyük sima] üzünü Azərbaycan Məclisi-Məbusanına, daha doğrusu, istiqlaliyyətini bayram edən ulu türk millətinə çevirərək kamali-hüzn ilə Dağıstanın qana boyanmasını, Çeçenistanın hayduqlar çəngalında [quldurlar caynağında] çabalamasını, Balkarıstanın hürriyyəsinin yalovlar altında qalmasını göstərərək, qara geyinmiş Elbrusu, yasa batmış Kazbeki tamaşaçılar qarşısında mücəssəm edirdi. İşbu simayimüəzzəm ulu türk millətini, qan dəryaları içində çapalayan çərkəz balalarını, üryan xəncərlər ilə sinəsini qaragüruqlar qurşunlarına arslan kimi qalxan etmiş inquş qəhrəmanlarını xalqa göstərərək qardaş müavinəti diləyirdi. Guya zəbani-hal [hal dili] ilə deyirdi: *“Ey Çingiz, Teymurun şəraffli övladı, ey Cavad xanların qəhrəman nəslini, ey İldırımlar, Qazilər, Bayəzidlər, Sultan Süleymanlar, Fatehlərin arslan əhfadı [nəvələri], Dağıstanın qarşınızda təməvvüc edən [dalğalanan] yeddi ulduzlu bayraqı qana batmış. Müavinət ediniz, ulu türk milləti.”*

Artistlər tərəfindən Hüseyinqulu Sa-

rabski cənabları nitq irad edərək canla-başla artistlərin vətən və istiqlaliyyəti mühafizə edəcəyini alqışlar altında söylədi. Sonra Teymurləngi təmsil edən Abbas Mirzə Şərifov cənabları müəssir [tə-sirli] bir şeir oxuyaraq xalqın şiddətli al-qışına nail, digər bir avtomobildən məş-hur Dərviş Ağadadaş xüsusi dərviş liba-sında, boynunda kəşkül, əlində təbərzin olduğu halda millət qəsidələri tərənnüm edirdi.

Məclis tərəfindən Həsən bəy Ağayev həzrətləri balkondan şiddətli alqışlar altında xalqı təbrik etdi. Bundan sonra musiqi və alqışlar altında Məclisi-Məbusanın təntənəli iclası Həsən bəy Ağayev həzrətləri tərəfindən güşad edilərək [açı-laraq], müəssir bir nitqdən sonra təbrik teleqramları oxundu. Sədr həzrətlərinin təklifinə görə, istiqlaliyyət yadigarı ola-rağ şəhərin ən mötəna [əhəmiyyətli] ye-rində bir abidə rəzki [heykəl qoyulması] təhti-qərara alındı. Bundan sonra təb-riklər istema edildi [dinlənilirdi].

Iclasdan sonra başda Heyəti-Rüesa [Rəyasət Heyəti] və Hökumət rəisi olmaq üzrə Məclisi-Məbusan əzası [üzvləri] Hür-riyyət meydanına rəsmi-keçid mərasimi-nə hərəkət etdilər.

Daha əvvəldən Hürriyyət meydanın-da ordudan müfrəz qitəti-müntəzəmə [ordudan ayrılmış nizami hərbi birliklər] (pi-yada qitəti, Məclisi-Məbusan qorucu bölüyündən müfrəz [ayrılmış] qitə, Höku-mət mühafizə qitəsi, milisiya təşkilatın-dan bir qitə) dururdu.

Ətraf tamaşaçılarla xıncaxınc idi. Mə-busan avtomobilləri yaxlaşdığı sırada müf-rəzə komandanı yüzbaşı Xoyski cənabları əsgəri silah başına dəvət etdi. Azərbay-

can istiqlaliyyətinin təşkilatını təmsil edən gənc Azərbaycan ordusunun gənc əqsa-mı [hissələri] dərhal gənclərə məxsus çə-viklik və fəaliyyətlə və kamali-intizamla silah başına edib, ümumiyyətlə, əxzi-mövqə edildi. Bilaxirə, hökumət ərkanı [adamları] ilə və Məclisi-Məbusan əzala-rından [üzvlərindən] bəzi zəvat [şəxslər] bərayi-təftiş [təftiş üçün] qitələr arasına gələrək, qılıq və qiyafətə nəzarətlə hər cüzü tam qarşısında əsgərə xitabən sa-lam verib və yüksək səslərinə salam-larına müqabilə edirdilər.

Bilaxirə, bu məsələ xitam edilincə, Məclisi-Məbusan rəisi Həsən bəy Ağayev həzrətləri qısa və fəqət müfid [faydalı] bir nitq ilə yövmi-istiqlalın [istiqlal gününün] əhəmiyyət və azərbaycanilər üçün bö-yüklüyündən bəhslə, cümlə əsgəri təbrik etdilər. Mütəəqibən Rəisi-vükəla həzrət-ləri kəza [həmçinin] eyni halda qısa bir nitqlə Azərbaycan istiqlalının təmini-bə-qası orduya bağlı olduğundan bəhs edərək, ordunun yövmi-istiqlaliyyətini təbrik etdilər.

Bilaxirə, ordu naminə general Yusifov qayət qısa və fəqət yenə [mənalı] bir nitq iradla, hökumət və millətin orduya qarşı bəyani-etimadından dolayı “Yaşasın hö-kumətimiz” deyərək yüksək səslə hökumət və millətə bəyani-təşəkkürdə bulundu-lar. Gənc ordumuzun həqiqətən şayani-təhsin olduğunu bu gün etiraf etməyən bir adam qalmadı.

Azəri türkləri babalarını yadlarından fəramuş etmədikləri [yadlarından çıxarma-dıqları] gün kimi aşkar idi.

Gənc əsgərlərin hərəkəti bir elektrik qüvvəsi kimi idi, bir komanda verilərsə, bir tənə-vahid kimi qitəat [hərbi hissələr]

komandanı qəbul edirdi.

Həqiqətən, ordudakı nizam türk xal-qını sevindirdi. Bir çoxları şadlıqlarından ağlayırdılar, “Yaşasın qəhrəmanlarımız” sədələri asimana yüksəlirdi.

Bundan sonra rəsmi-keçid mərasimi-nə başlandı. Əsgəri musiqi qarşısında ta-qımlar kamali-nəzm və nizamla keçərək Rəisi-vükəlanın “Mərhəba, əsgər” müraci-ətinə qitəat bir səslə “Yaşasın” deyər ca-vabda bulunaraq qəhrəmananə bir su-rətdə keçirdi.

Əsgərləri xalq qışlalara [kazarmalara] qədər təşyə etdi [yola saldı].

Bundan sonra küçələrdə çalğı və mah-nılarla dəstə-dəstə xalq dolaşaraq bir-birlərini təbrik edirdilər.

Axşam şəhər xüsusi bir şəkil almışdı, nerəyə baxarsan çıraqban edilmiş, çalğı çalınırdı. Bulvarda musiqi tərənnüm edir, Dövləti Teatrodə [Dövlət Teatrında] Hacı-bəyli Qardaşlarının Müdiriyyəti tərəfin-dən “Leyli-Məcnun” opera tamaşası ve-rildi. Tamaşadan əvvəl Piri Mürsəlzadə cənabları nitq irad edərək Füzuli həzrət-lərinin əsərini təfsirlə, vətən və millətə olan məhəbbəti söylədi.

Fəhlə Klubunda “Hümmət” firqəsi tə-rəfindən mitinq konsert tərtib verilmiş-di. Burada bir çox natiqlər nitqlər irad edərək fəhlələri müəzzəm bayramla təb-rik etdilər.

Gecə sabaha kimi küçələrdən çalğı, “Yaşasın” kəsilməyirdi.

Camələrdə fəqərəyə ehsan verilirdi, nitqlər irad edilərək xütbələr oxunurdu.

Bugünkü bayramla bu gün yüz sə-nədən ziyadə başına qara örtmüş Şirvan xanlarının paytaxtı Bakı qaranı götürərək al duvaq örtüdü.

* * *

Mayıs ayının 28-də Mirzəğa Şükürö-vun sədələri ilə və Yusif Quliyevin katib-liyi ilə Posta və Teleqraf Xidmətçilərinin İttifaqında Azərbaycan hökumətinin sə-neyi-dövryyəsi [ildönümü] münasibətilə vaqe olan iclasda kəsələri-ara [səs çoxluğu] ilə qət olundu ki, bərvəchi-zir [aşağıdakı kimi] teleqraf göndərilsin:

“Bakı, Rəisi-vükəlaya, surətləri Post və Teleqraf nazirinə və Parlaman rəisinə.

Bu gün Azərbaycanın səneyi-dövrüy-yəsi, yövmi-səadəti münasibətilə biz pos-ta və teleqraf xidmətçiləri cənabınız baş-da olmaq üzrə bütün dindaşları təbrik et-məklə bərabər, lüzumu gəldiyi zaman kəndi vəzifəmizin ifasından məada [baş-qa], əldə silah olaraq hər bir denikinlərin və hökumətimizin başqa düşmənlərinin önünü almağa bir qətrə qanımız qala-nadək hazır olmağımızı bəyan edirik.”

Həman iclasda qət olunur ki, yuxa-rıdakı teleqrafdan məada, sabiq Posta və Teleqraf naziri Aslan bəy Səfikiürlü cə-nablarına bir təbrik teleqrafı çəkilsin. Teleqrafın məzmunu böylə idi:

“İşbu tariximizdə qayət qiymətli və mütəntən [təntənəli] gün münasibətilə zati-alilərinizi təbrik etməklə bərabər, cə-nablarınızın Posta və Teleqraf Nazirlik vəzifəsini ifa etdikləri zaman məzkur [de-yilan] Nəzarətdə millət uğrunda göstərdi-yiniz fəaliyyətlərdən naşi [ötrü], biz posta və teleqraf xidmətçiləri zati-alilərinizə səmimiyyət izhar edir və həzrəti-Haqdan cavan cümhuriyyətimizin başqa Nəzarət-lərində sizin kimilərin misalının çox bu-lunmağını istirham [arzu] edirik.

Azərbaycan Posta və Teleqraf Məsəlman Xidmətçiləri İttifaqı”

KÖNÜLLÜLƏR VƏ AZƏRBAYCAN CÜMHURİYYƏTİ

Srağagün Dərbənddən Bakıya Dərbənddə olan Könüllü ordunun iki afseri varid olmuşlardır [gəlmişlərdir]. Bakıda qəzetə mühərrirlərindən birisi ilə bunlar müsahibə edərkən qəti surətdə bəyan etmişlər ki, Könüllü ordunun Azərbaycanla qarşı heç bir təcavüzkarana məqsədi yoxdur. Azərbaycan sərhədini könüllülər keçmişlər deyərək şayə olan [yaşıl] xəbərlərin həpsi yalan və böhtandır. Afserlərin sözlünə görə, bu günlərdə Dərbənddə olan könüllü qoşunların komandanına Denikin tərəfindən qasid bir məktub gətirmişdir. General Denikin divani-hərbə [hərbi məhkəməyə] vermək, sair tənbehlər hədəsi ilə əmr edir ki, heç bir halətdə Azərbaycan ilə ictimailəfə yol verilməsin. General Denikin xüsusi heyəti ingilislərin iştirakı ilə Azərbaycanla Azərbaycandan bolşeviklərə qarşı istifadə edilməsi barəsində müzakirətdə bulunacaqdır. General Denikin məktubun axırında deyir: İndiki şərait altında ruslarla məhəbbətəkarənə bir surətdə rəftar edən Azərbaycan ilə yeni cəbhə açmaq əbədiyyən təhəmmül ediləcək [düzüləcək, qəbul ediləcək] şey deyildir.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

- Bir neçə gün bundan əqdəm [qabaq] Mircəlal nam [adlı] bir şəxs qətl edilmişdi. Polis tərəfindən ittiqaz edilmiş tədbir [görülmüş tədbirlər] sayəsində Əliver-

di nam tövqif [həbs] edilmişdi. Srağagün məzkur [adı çəkilən] Əliverdi müfəttişlikdən aparıldığı vaxt üçüncü müfəttişlik dairəsində mühafizə milisiyalarından qaçmaq istərkən dörd qurşunla milisioner tərəfindən qətl edilmişdir.

- Dərbənddən yeni varid olmuşların [gələnlərin] dediklərinə məbni [əsasən], oraya gəlmiş 200-dək Könüllü ordu kəzakları Dərbənddən çıxıb getmişlərdir.

Vapor vürudu

Srağagün Krasnovodskdan bir vapor qaçqınlar varid olmuşdur. Qaçqınların dediklərinə görə, bolşeviklərin Aşqabad üzərinə hərəkəti gün-gündən müvəffəqiyyət kəsb etməkdədir. Krasnovodskda əhali arasında həyəcan vardır.

Elmi kinematoqraf

Bakı İbtidai məktəblər mütəəllimlərinə [şagirdlərinə] yardım edən Cəmiyyətin heyəti hər həftə səşənbə [çərşənbə axşamı] günləri “Rekord” teatrosu binasında elmi kinematoqraf tərtib verir. Səşənbə günü iyun ayının 3-də tamaşaya qoyulacaq: “İsti məmləkətlər”.

Tamaşa başlanacaq: birinci növbə səhər saat 11-də, ikinci növbə saat 12-də.

Bilet qiyməti: uşaqlar 2 manat, böyüklər 3 manat, loja 20 manat.

İtaliya heyətinin əzimi

Pəncşənbə [cümə axşamı] günü mayın 29-da İtaliya heyəti İran şahı sarayındakı İtaliya səfiri-fövqəladəsi senyor De-Vitta başda olmaq üzrə “Evelina” paroxodu ilə Bakıdan Ənzəliyə hərəkət və əzimət etmişdir [yola düşmüşdür].

Ticarət iskaləsinin təslimi haqqında
İngiltərə mənbələrindən bizə xəbər verirlər ki, Bakı Ticarət İskaləsi bu yaxınlarda Azərbaycan Hökuməti ixtiyarına təhvil və təslim ediləcəkdir. İngiltərə ərkani-hərbi [qərargahı] bu barədə müəyyən qərara gəlmişdir.

Mavərayi-Bəhri-Xəzər cəbhəsində
“Evelina” paroxodundan alınan xəbərlərə görə, bu günlərdə Mavərayi-Bəhri-Xəzər cəbhəsində bolşeviklərin qoşunları hücumə keçərək cəbhəni yarmış və Könüllü ordunu ricətə [geri çəkilməyə] məcbur etmişdir. Bolşeviklərin irəliyə hərəkət etmələrinə mane olmaq üçün Staro-Tereçni mövqifindən [stansiyasından] Tazəşəhərə külli miqdarda könüllü dəstələri göndərmişdir.

Fəhlə Konfransı təşkili
Siyasi dairələrdə qərardad edildiyinə görə, bu yaxınlarda Bakıdakı Fəhlə Konfransının yenidən təşkil edilməsinə lüzum görülmüşdür. Bununla Bakı və ətrafında yaşayan ümum fəhlələrin həman konfransda iştirak etmələrinə imkan veriləcəkdir.

Yeni qəzetə
Bu gündən etibarən Bakıda gündəlik “Bakinskaya jizn” (“Bakı həyatı”) adında bir qəzetə intişara başlayacaqdır.

Müsəlman xanımlarına məxsus vaqon
Bakı ətrafı və Mədən dairəsində yaşayan fəhlələr Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsəvat” komitəsinə müraciətən rica etmişlər ki, Bakı-Sabunçu-Su-

raxanı dəmiryol qatarlarında müsəlman xanımlarına məxsus bir vaqon verilsin. Çünki çox vaxt vaqonlarda yer olmadığından, müsəlman xanımları böyük əziyyət və zəhmətə düşürlər.

Könüllü orduya qarşı
Balaxanı mərkəzi mədənlərin müsəlman əmələləri [fəhlələri] böyük bir mitinq tərtib edib Könüllü ordunun Dağıstan üzərində hərəkətini müzakirə nəticəsində qətl etmişdir ki, hökumət tərəfindən bu barədə ciddi tədbirlər ittiqaz edilməsi [tədbirlər görülməsi] və eyni zamanda İngiltərə komandanlığından həmin məsələdə kəndi mövqə və rəyinin müəyyən və bəyan edilməsi tələb edilsin. Bununla bərabər, əmələlər bütün qüvvələri ilə Azərbaycan istiqlaliyyətini son nəfəslərinə qədər müdafiə və mühafizə edəcəklərinə vəmin etmişlərdir.

FƏHLƏ HƏYATI

Mayın 24-də şənbə günü saat 3-də mədən dairələrində olan “Müsəvat” firqəsinin idarəsində Sabunçu-Balaxanı və bütün ətraf məntəqələrin türk işçilərinin Mirzəağa Kərimzadənin sədarəti altında ümumi və izdihamlı iclası vaqə olub, zeylədəki [aşağıdakı] məsələlər müzakirəyə qoyuldu:

- 1) Naxçıvan və Şərur qəzalarının Ermənistanı ilhaqı [birləşdirilməsi] xüsusunda;
- 2) 28 Mayıs bayramı;
- 3) Türk fəhlələri üçün gecə kursları;
- 4) Tətil əyyamı [günləri] məvacibləri;
- 5) Kollektiv məsələsi;

6) Parlaman üzvlərinin iclaslara gəlməmələri barəsində;

7) Bakı Neft Cəmiyyəti mədən əməllərinin nümayəndəsi yoldaş Yaqub Abidinadəninin məruzəsi.

1) Birinci məsələ haqqında qərar alınır ki, “Azərbaycan” türkcə qəzetə vasitəsilə elan olunsun ki: *“Arazboyu şimalında və şimal-şərqində bulunan Şərur və Naxçıvan qəzalarında yaşayan 1 ½ milyona bəliq [çatan] türk-islam kütləsi zənciri-əsərətdən yenicə xilas olub azadə nəfəs almağa başlamış ikən əvvəlinci əsərətdən daha qatı bir əsarət zəncirinə məhkum etmək, açıq təbirlə xunxar [qanıçan] və calladların qanlı xəncərlərinə tövdi etmək [tapşırmaq] siyasətinə bütün Sabunçu və Balaxanı mədənləri türk əməlləri etiraz edir və Zaqafqaziyada olan Müttəfiq komandanlığın nəzəri-diqqətini bu kimi aşkar bir ədalətsizlik nəticəsindən törənə biləcək sui [mənfi] hallara cəlb edirik.”*

2) İkinci məsələ barəsində bayram xüsusunda qərar qoyulur ki, hökumətin binagüzarlığına tabeən [sərəncamına tabe olaraq] “Müsavat” firqəsinin Mərkəzi Komitəsi vasitəsilə iki gün əvvəl düsturüləməllər [təlimatnamələr] tələb etmək.

3) Türk əməlləri üçün gecə kursları açmaq barəsində qərar qoyulur ki, “Müsavat” mərkəzi idarəsi vasitəsilə Maarif Nəzarətinə müraciət edib, 9 nisan [aprel] tarixi ilə verilmiş ərizədə göstərilən məhəllərdə [yerlərdə] tezliklə fəhlələr üçün kurslar açılması istidasında [xahişində] bulunmaq.

4) 6 mayda elan olunan siyasi tətildə müsəlman fəhlələrinin iştirakı olmadığından, məvaciblərinin verilməsi üçün Məsai Nəzarətindən [Əmək Nazirliyindən]

mədəncilərə icrayi-nüfuz etməyi təkrar tələb etmək.

5) Kollektivni doqovorun [Kollektiv müqavilənin] qəbul edilmiş maddələrini qəzetələrdə elan etməyi Məsai nazirindən tələb etmək.

6) Məbus əfəndilərin Parlaman iclaslarında hazır olmadıqlarını nəzərə alaraq, “Azərbaycan” qəzetəsi vasitəsilə məbuslara zeyldəki [aşağıdakı] surətdə müraciət etmək qərarına alındı:

“Möhtərəm məbuslarımız! Bu kimi nazik [həssas] bir mövqedə azəri-türk millətinin müqəddəratını zimmənizə [öhdənizə] aldığınız halda, şu müqəddəratı iki saatlıq bir həvayi-nəfsə [nəfsinizin həvəsinə] fəda etməniş sayani-yəs və təəssüf [məyusluq və təəssüf doğuran] bir haldır. Öhdəvar olduğunuz məsuliyyətə nəzəri-diqqətinizi cəlb edirik.”

7) Bakı Neft Cəmiyyəti əməlləri tərəfindən Yaqub Abidinadəninin; məzkur mədənlərdə bulunan rus əməlləri müsəlman əməllərinə madam ki, siyasi tətillərdə ruslarla iştirak etməyəcək olarlarsa, onların əleyhinə iqdamatdan [addımlar atmaqdan] çəkinməyəcəklərini itilə birlə [xəbər verməklə], komiyon möhürlərini, sandıqçalarında müştərək paranı, iki ədəd hürriyyət bayrağı aldıqlarına dair məruzəsini eşidib qərar qoyur ki, bu əhvalatı təsdiq edib, Mərkəzi “Müsavat” firqəsinə müraciət etməsini özünə həvalə edirlər.

AZƏRBAYCANDA

Yaylağa köçmək

Yevlaxdan teleqrafla xəbər verirlər ki, mayın 26-da 500 evdən ibarət Alpout

Boyəhmədli camaatı Maraçan, Qaradağlı, Həsənraza yolu ilə ixtilafsız, kamali-asudəliklə yaylağa keçib getmişlər. Məhəlli [yerli] polis məmurları ilə ingilislər tərəfindən mühafizə tədbirləri görülmüşdür. Ermənilər tərəfindən heç bir mümaniət [maneçilik] hərəkəti olmamışdır. Köçəri işlərinə baxmaqdan ötrü Cavanşirdə Qalabəyov xüsusi vəkil təyin edilmişdir. Hacıbəyov isə şura üzvüdür.

*Naçalnik vəzifəsini ifa edən
general-qubernator
[Xosrov bəy] Sultanov*

İZHARİ-TƏŞƏKKÜR

Möhtərəm müdirimiz Firidun bəy Köçərli həzrətlərinə.

Bu ildə Qori şəhərində olan darülmüəlliminin [seminariyanın] müsəlman şöbəsini xristianların şöbəsindən ayıraraq Qazax qəzasında elm nuru saçmaq məqsədilə darülmüəllimin bina olundu. Qazax əhalisi darülmüəlliminin gəlməsinə artıq dərəcədə xoşhal olub, bacardıqları hörməti əsla müzayiqə etməzdilər [əsirgəməzdilər].

Firidun bəy cənabları darülmüəlliminin intizamı [təşkili] və güşad olunması [açılması] xüsusunda artıq zəhmət, səy və kuşış edərək [çalışaraq], şu məktəbi ali bir məqama çatdırdı və hər əsbabi-tədrisiyyəsini [tədris materiallarını] hazır etdirib, yeni təşkil olunmuş hökumətimizin öz ana lisanımız və milli ruhumuzda müsəlman köylərindən və şəhərlərindən çocuqlar toplanıb yavaş-yavaş dərs verilməyə qərar qoydular. Böylə ki, şu darülmüəllimində 60-a qədər mütəəllim

[şagird] təlim və tərbiyə almağa başladı. Bundan sonra get-gedə həmin darülmüəlliminin güşad olunması xəbəri hər tərəfə yayıldı.

Biz darülmüəllimin şagirdlərini şimdiki zamanımıza müvafiq pansionda tərbiyə verib bəsləmək maddi cəhətdən çox müşkül olan məsələlərdən biri idi. Həqiqət, bu illərdə hər bir yerdə pansion saxlamaq çox ağır olan işlərdən hesab olunur. Çünki həpimizə məlumdur ki, neçə illərdir işimiz çox fəna və çətin keçir və hər bir ailə öz yemək azuqəsini min cürə məşəqqətlə əxz edir [əldə edir]. Fəqət bu ildə darülmüəlliminin leylişi Qazaxda saxlandı. Bu sənədə Qazaxda darülmüəlliminin bu tövr saxlanılmağına möhtərəm Firidun bəy cənablarının çalışdığı səbəb oldu.

Həmin may ayında mütəəllimləri yay tətilinə buraxanda Firidun bəy həzrətləri biçiz [yoxsul] şagirdlərə yol parası verib, artıq məmnuniyyətlə yola saldı. Bu xüsusda müşərünileyh [haqqında danışılan] Firidun bəy Köçərli həzrətlərinə səmimi təşəkkürümüzü ərz edirik.

*Qazax Darülmüəlliminin
mütəəllimlərindən:
Məhəmmədzadə Feyzulla*

İDARƏYƏ MƏKTUB

Möhtərəm müdir əfəndi! Sevgili cəridənizin [qəzetinizin] bir guşəsində işbu məktubumun dərcini acizənə rica edirəm.

Bu gün paytaxtımızda təhsil edən türk mütəəllimlərinin [şagirdlərinin] maddi cəhətdən keçirdikləri halı dərxəvatir etsək

[yada salsaq], şübhəsiz, bunların ən ağır və ən fənası Sənaye məktəbində oxuyan türk mütəəllimlərinin halı olduğu anlaşılır. Bunu nəinki məktəblilər, hətta ziyalılarımız dəxi bilirlər, zənnindəyiz. İşbu məktəblilərin biçizliyi [yoxsulluğu] və əksərən fəqir ailələrə mənsub olmaları dəfələrlə qəzetələr vasitəsilə və başqa vasitələrlə lazımı yerlərə elam edilmişdirsə [bildirilmişdirsə] də, fəqət, məəttəəssüf [təəssüf ki], bu sözləri kimsə eşitməyib və əgər eşidibsələr də, laqeyd keçib getmişlər. Deməli, xaricdən işbu fəqirlər heç bir müavinət görməyirlər.

Doğrudur, cəmiyyətlərimizdən Nicat Cəmiyyəti hər sənə fəvqəzəkir mütəəllimlərin [haqqında danışılan şagirdlərin] qaç [neçə] nəfərinə kömək edirsə də, fəqət verdiyi para tamamilə məktəbin haqqı-tədrisinə gedir. İştə, bundan dolayıdır ki, bu axır vaxtlarda onların çox yarısı məktəbi atıb dolanacağına təmin etmək üçün müxtəlif qulluqlara girmişlərdir. Fəqət şükür olsun ki, bu hal bəzi səbəblərdən məktəbə davam edən arxadaşlar tərəfindən düşünülərək, tezliklə bu fəna işin qabağını almaq üçün çarələr aramaq təşəbbüsətində bulundular və birincisi, işbu fəqirlərin nəfinə [xeyrinə] bir müsəmirə [konsert] verilməsi qəət olundu.

Həmin müsəmirə keçən mart ayının 26-da ümum yoldaşların iştirakı ilə mü-təntən [təntənəli] bir surətdə oynanıldı. Yoldaşların söylədiyindən, 10-15 min manat para hasil olmuşdur. Bu cümlədən möhtərəm Bəşir bəy Aşurbəyov cənabları 500 manat və İsa bəy Aşurbəyov cənabları 200 və başqa şəxslər ianələr vermişlərdir. Fəqət nədənsə, şimdiyədək müsəmirə heyəti kəndi fəaliyyətindən

hesab verməyir və müavinətdən ötrü onlara müraciət edilirsə də, hasil olan paranın həpsi heyətin sədri Ələsgər Ələkbərzadədə qalmışdır deyirlər. Ola bilsin ki, sədr əfəndi buna etirazla, hesab vermək üçün 2-3 dəfə iclas çağırıb, kimsə gəlməyib desin. Fəqət cavab olaraq deyirəm ki, siz istəyirsiniz gündə iclas çağırınız, heç kimsə gəlməyəcək, çünki indi məktəbdə olanların imtahan vaxtıdır, hazırlaşsınlar və məktəbi atanlar da hər biri öz qulluğundadır, gəlmək bittəb [təbii ki], onlara mümkün olmayacaqdır.

Məncə, müsəmirədə yoldaşlarımız öz-ləri iştirak etdiklərindən nə xərc, məxaric olubsa, gözəlcə məlumdur. Onlara hesab verməyin də ona görə bir əhəmiyyəti yoxdur. Əgər onları gözləsəniz, olsun ki, heç vaxt hesab verə bilməyəsiz. Bu işin də bittəb, məktəbi atanlar üçün nə qədər zərər olmağı bəllidir. Ona görə yaxşı olardı ki, heyət qəzetə vasitəsilə kəndi hesabını bildirsin.

Arxadaşlarımızın halını nəzərdə tutub heyətdən bu işin tezliklə əmələ gətirilməsini arzu edirik.

Bir sənətçi

**Petroqraddan gəlmiş doktor
İshaq Avetisoviç Atayans
(professor Mixaylovun müavini)**

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtəla olanları qəbul edir. (Bövl [idrar] yolu azarına, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çahaşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir. Ünvan: Telefonu küçə, nömrə 6.

8798

İtibdir

İskəndər Məşhədi Paşa oğlunun adına verilmiş əsgərlik şəhadətnaməsi, metrik şəhadətnaməsi və pasportu itibdir. Etibardan saqitdir [etibarsızdır].

8800

Şüvələnda

Bağ icarəyə verilir. 2 mərtəbəli 7 otaq balkonu ilə bərabər, Xan bağının yanında. Xahiş edənlər bu adresə rücu [müraciət] etməlidirlər:

Melniçni küçədə, nömrə 6. Məhəmmədov.

10203

Diş həkimi S. M. Hamburg

Nikolayevski nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon nömrə 5-96. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri ağrısız çəkir.

8756

Diş həkimi R. S. Fuks

Qəbul edir: 9-dan 10-a dək; 5-dən 7-yə dək. Ünvan: Mariinski, nömrə 18. Ferdinandin aptekası ilə bərabər. Telefon nömrə 34-15.

10202

Moskvada təcrübə görmüş diş həkimi **K. S. Kolandskaya-Sanuxat** kabinə açmışdır. Müalicə edir, dişləri doldurur, süni dişlər qayırır və dişləri ağrısız çəkir. Qiymət münasibdir. Qəbul edir: Hər gün səhər saat 9-2-yədək; axşam saat 5-7-yədək. Adres: Bazarnı və Suraxanski küçələrin küncündə, nömrə 112.

8795

Diş həkimi

E. S. Karşteynbaumun

Diş müalicəxanası və süni diş laboratoriyası. Adres: Sisyanovski (Ləzginski) və

Çadrovı küçələrin küncündə nömrə 41. Telefon 22-07. Qəbul edir səhər saat 6-dan 8-ədək; səhər saat 11-dən 2-yədək; axşam saat 4-dən 8-ədək. Dişlər ağrısız çəkilir və qızıl dişlər qayırılır.

8779

**Berlin Darülfünunu doktoru
S. İ. Kopelioviç**

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqlarını qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28. Və 93.

8765

**Doktor
Musa bəy Rəfiyev**

Daxili əmrəza [xəstəliklərə] düçar olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.

b-37

Doktor **M. M. Kərimov** göz naxoşlarını və diş həkimi **A. Əmirov** naxoşları qəbul edirlər saat 4-dən 7-yədək. Ünvan: Suraxanski və Spasski küçələrin [küncündə] 102 nömrəli evdə. Telefon nömrə 40-91.

8754

**Arvad diş həkimi
M. S. İdaşkina**

Naxoşları qəbul edir səhər saat 9-dan axşam saat 6-ya kimi. Ünvan: Nikolayevski küçədə 25 nömrəli evdə. Telefon 32-41.

2629

Doktor S. İ. Zaks

Zöhrəvi, dəri və sifilis naxoşluqlarını qəbul edir. 606 və 914 müalicəsi. Naxoşları hər gün qəbul edir saat 4-dən 7-yədək. Vorontsovski küçə nömrə 43, 2-ci mərtəbə.

8776

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası Gövhər xanım Qazızadə

Vəzi-həml edənələr hər bir vaxt, gələnlər xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edirlər. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsa-mama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur.

Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

Arvad diş həkimləri Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayıma dişlər. Dişin yaxşı qayıdırılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün tezliklə görülür. Qiymətlət münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Voronovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

8753

Doktor M. B. Şaxnazarov

Dəri və əmrəzi-cərrahiyyə [cərrahi xəstəliklər] naxoşluqlarını qəbul etməyə başlamışdır. “606” və “914” müalicəsi. Qəbul edir: səhər saat 9-dan 12-yədək; axşam saat 4-dən 7-yədək. Ünvan: Armyanski küçə nömrə 3. Qubernskinin küncündə. Telefon nömrə 45-28.

8748

Zəhmət (məsai) bürosu

Bakı Şəfqət Bacıları İttifaqı şəfqət bacılarını gecə işlərinə, iynə vurmağa, masaj etməyə müərriflik edir [tövsiyə edir, zəmanət verir]. İttifaq öz işçilərinin işlərinə cavabdehdir. Xahiş edənələr bu adresə müraciət edə bilərlər: Budaqovski və Malakanski küçələrin küncündə, nömrə 16/22, mənzil 6. Konkanın mənzili. Telefon nömrə 14-08. Büro bütün gün açıqdır.

8755

Batumdən xarici məmləkətlərə yun yol-lamağı və xarici məmləkətlərdə komisiya tər-iqi [yolu] ilə satmağı **İ. V. Denisovun** bankir kontorası qəbul edir. (Velikoknyajeski, nömrə 1).

8799

Bəhramovun toy məclisində İsgəndər Həsənov bir bumajnik içində 1500 manat pul, Batum polis idarəsindən verilmiş pas-port, Şuşa Əxzi-əsgər [Hərbi çağırış] şöbəsi rəisi tərəfindən əsgərlikdən azad olma şə-hadətnaməsi, 1888-ci ildə təvəllüd etmək barəsində metrik şəhadətnaməsi itibdir. Ta-pan şəxsdən acizənə təvəqqe edirəm, pulları özü götürüb, şəhadətnamələri isə Aleksan-dro-Nevski cərgə Həsənovların mağazası, nömrə 25, telefon nömrə 29-53, yaxud “Azərbaycan” qəzetəsi idarəsində qoymaları təmənna olunur.

10201

Elan

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti bu-nunla elan edir ki, 1919-cu ildə iyun ayının 3-də səhər saat 10-da Ticarət, Sənaye və Ər-zaq Nəzarətində (Olqinski caddə, sabiq “Nat-sional” mehmanxanası, 11 nömrəli otaq) 187 yarımtar, 186 ruminok və 300-ə qədər gir-vənkəlik qablarda ənvai əmtəə xülasələrinin və işlənmiş balıq qablarının müzayidəsi [hər-racı] olacaqdır.

Satılacaq qablar Ərzaq Nəzarətinin anba-rındadır (“Vulkan” anbarı 30-cu pristan [kör-pü] ilə rubəru [üzbəüz]). Qablara bayram günlərindən başqa, hər gün saat 9-dan 12-ə qədər baxmaq olar. Qablara baxmaq istəyən əşxas [şəxslər] əvvəlcə anbar müdirinə (Mer-kuryevski küçədə Dadaşovun evində) müraciət etməlidirlər.

Satış və ya müzayidə şifahi və ya yazılıb verilən ərizələr tər-iqi [yolu] ilə icra ediləcəkdir. Verilən ərizələrlə bərabər, ərizə verən-lərin hüviyyətini [şəxsiyyətini] bildirəcək sə-

nədlərlə, təklif etdiyi məbləğin rəhn [girov] tər-iqi ilə on (10) faizi nağd olaraq pişnihad [təqdim] edilməlidir. Şifahən müzayidəyə gir-mək istəyənlər isə yarımtarların cümləsinə min beş yüz (1500) manat, ruminoklara iki min (2000) manat və xülasələrin cümləsinə isə üç min (3000) manat verməlidirlər. Qalan məbləğlər pişnihad və ya təqdim edilən rəhn-dən əlavə, müzayidənin təsdiqindən sonra üç günün ərzində verilməlidir.

Əks surətdə rəhn tər-iqi ilə verilən məb-ləğlər xəzinənin mənfəətinə daxil olur.

Müzayidələri Ticarət, Sənaye və Ərzaq naziri təsdiq edir.

Lazımı məlumat və bəyanatı bayram gü-nündən başqa hər gün səhər saat 10-dan 2-yə qədər Nəzarətdə (12-ci otaq) almaq müm-kündür.

*İmza etdi: Nazir naminə müavini:
Y[usifəli] Əliyev
T-142*

**Müvəqqəti müdir:
Hacıbəyli Üzeyir**

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Teleqraf xəbərləri

səh. 2. “Fort-Aleksandrovska”: Qazaxis-tanda indiki Fort-Şevçenko şəhəri.

“Tisa” [Tisa; Tisza]: Mərkəzi Avropada çay; Dunay çayının ən uzun qolu. Mənbəyi Ukraynadadır. Ukraynanın Rumıniya və Macarıstanla sərhədini müəyyən edən çay, Serbiya ərazisində Dunaya tökülür.

“Maros”: Rumıniya və Macarıstan əra-zisindən axan və Tisa çayının sol qolu olan Maros (yaxud Mureş) çayı nəzərdə tutulur.

Sülh ətrafında

səh. 3. “Avam Kamerası”: Böyük Britaniya Parlamentinin aşağı palatası olan İcmalar Palatası.

Qəzetələrdən

səh. 4. “Kuşka”: Türkmənistanın cənubunda, indiki Sərhədad şəhəri.

“Rus Siyasi Müşavirəsi” [Русское поли-тическое совещание]: Keçmiş Rusiya impre-riyasının xarici strukturlarının birləşmiş nümayəndəliyi kimi 1918-ci ilin axırlarında Parisdə yaradılan siyasi qurum. 1919-cu ilin ortalarında öz fəaliyyətinə son vermişdir.

Misir hadisələri

səh. 6. “London səfərlərinin təxir edil-məsi”: qəzetdə “səfərlərinin” yerinə “səfirlərinin” getmişdir.

Cümə günkü mühüm xəbərlər

səh. 7. “Deyli meyl” [Daily Mail]: Lon-donda 1896-cı ildən etibarən nəşr edilən gündəlik qəzet.

Xalq istəyir

səh. 9. “X. İ.”: bu imza Xəlil İbrahimə məxsusdur.

“B. T.”: “bədət-təhrir”, yazandan sonra.
(P. S.)

“Tserkovni”: Bakıda, indiki Vidadi küçəsi.

Köhnə xəyanətlər

səh. 10. “Şirvanski polk”: söhbət, Rusiya imperiyası ordusunun hərbi hissəsi olan 84-cü piyada Şirvan polkundan gedir.

Vətən ayrılığı

səh. 11. “namaza durmamışlarsa da”: qəzetdə belə getmişdir: “namaza durmuşlarsa da”.

İstiqlal bayramı

səh. 16. “kəşkül”: keçmişdə, dərvişlərin özləri ilə gəzdirdikləri qab; ağacdan yaxud balqabaqdan düzəldilirdi.

“təbərzin”: keçmişdə, dərvişlərə məxsus, ağzı aypara şəkilli balta.

Bakı xəbərləri

səh. 18. “Rekord”: Bakıda 1912-ci ildə yaradılmış kinoteatr olmuşdur; Birja meydanında (indiki Sahil bağında) yerləşmişdir.

səh.19. “Tazəşəhər”: indiki Türkmənbaşı şəhəri.

İzhari-təşəkkür

səh. 21. “darülmüəlliminin leyli”: şagirdlərin gecələr də qaldıqları, internat məktəbi.

[Elanlar] Bəhramovun toy məclisində...

səh. 24. “bumajnik”: qəzetdə “pamojnik” getmişdir.

“Aleksandro-Nevski cərgə”: Bakıda, Səbail rayonu ərazisində mövcud olmuş Pasaj bazarının könhə adı.

Bazar ertəsi, 2 iyun 1919-cu il, nömrə 193

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Düşənbə, 3 ramazanül-mübarək sənə 1337. 3 həziran 1919 sənə.

Türk və İslamla müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 30 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 25 rublə, 2 aylığı 45 rublə, 3 aylığı 60 rublə. Elan fiati: birinci səhifədə sətri 4 rublə, axırncı səhifədə sətri 3 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 2 rublə.

ELAN

1919 həziranın [iyunun] 2-ci günü saat 11-də Azərbaycan Məclisi-Məbusan iclası olacağı elan olunur.

T-143

ELAN

Qobustan otlaqlarında olan yerlərə Şəhrəbanu xanım Qulubəyova və Bikə xanım Hüseynova tərəfindən verilmiş sənədlərin sahiblərini iki həftənin müddətində dəvət edirəm ki, gəlib öz xahişlərini mənə ərz etsinlər.

Məhəmmədyarski küçə, nömrə 56.

Mirəlinağlı Hüseynov

10205

Azərbaycan Məclisi-Məbusan rəisi naminə gələn ərizələr daxilində bir çox imzasız ərizələrə təsadüf olunur ki, böylə imzasız gələn ərizələrə qanun mövcubincə [qanuna əsasən] əncam edilməyib buraxılmalıdır. Buna binaən [buna görə], Azərbaycan Məclisi-Məbusan naminə gəlmiş olan imzasız ərizələr baxılmamış və əncamsız qaldığı kimi, ərizə sahibi də ərizəhalına əncam ediləcəyini bəkləməkdə qalır. Azərbaycan Məclisi-Məbusan rəisi həzrətlərinin əmrlərinə binaən, ərizə gön-

dərən zatlara bununla məlum edilir ki, göndərilən ərizə-halların cümləsi imza edilməlidir, əks təqdirdə ərizə sahibinin hansı səbəbdən dolayı olursa-olsun ərizəsini imza etməmiş olduğu halda göndərilən ərizələr Məclisi-Məbusan tərəfindən sərəncamsız qalır.

Parlaman idarəsi vakili: Vəkilov

Karguzar: [Camal] Paşazadə

T-134

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]

Babi-Məşixətdən [Şeyxülislamıq İdarəsindən]

Ümum qazılara göndərilən hökmi-mütəhidül-məzmun [vahid məzmunlu hökm] surəti və zimmən [bununla belə], ümum mü-səlman camaatına tövsiyyəi-diniyyə:

Ramazanül-mübarək ayı hülul etdi [gəlib çatdı]. Şənbə günü yövmüşşək, bazar günü haqqi-ramazandan olduğu mühəqqəqdir [qətidir]. Demək, bir ay aləmi-islamın hər nöqtəsində şəhər və qürada [kəndlərdə] gecə və gündüzlər camaat məsacidə [məscidlərə] toplanıb, ruhanilərin məvaizi-diniyyəsini [dini moi-